

नव जनचेतना

NAWA JANACHETANA NATIONAL DAILY राष्ट्रिय दैनिक

गायक हिमाल सागर र छलिन चौहानको स्वर रहेको नयाँ गीत "ताकथिन ताकथिन" सार्वजनिक भएको छ। लोक-आधुनिक शैलीमा तयार गीत मार्फत हिमाल र छलिनले पहिलोपटक गायनमा सहकार्य गरेका हुन्। गीतमा शब्द तथा संगीत नृपेश प्रेमीको छ। प्रेमिल र जनजिज्ञासा मञ्चिने सालको गीतको नयाँजिक भिडियो निर्देशन शक्ति प्रज्वलन धिमिरेले गरेका छन्।

आजको विचार...
सुशासन...
(डुई पेजमा)
कमल सुवेदी

"जारी" जोडी दयाहाज राई र गिरुना गजुरको वारुख गुनिका रहने फिल्म "रातो घेरा : द रेड सर्कल" आगामी मंसिर १८ गतेबाट प्रदर्शनमा आउने भएको छ। बिहीबार पाठनस्थित बंगलामुनी मन्दिरेमा फिल्मको शुभ मुहूर्त गर्दै प्रदर्शन तिथिबारे जानकारी गराइएको हो। फिल्मको छायांकन भने चर्ची असार २५ गतेबाट सुरु हुनेछ। "धरजवाई" र "गितजय"का निर्देशक अनिल बुढा गजुरको निर्देशनमा फिल्मलाई दुई थ्रंसलामा निर्माण गर्ने योजना रहेको उनले बताए।

□ वर्ष ३१ □ अंक ३३७ □ शतक ३ असार २१ गते आइतबार 5 July 2026, Monday □ पृष्ठ संख्या ८ मूल्य रु ५/-

संक्षिप्त समाचार

आँधीका कारण डुङ्गा डुब्दा तीनको मृत्यु

(रासस/विहन्दा)
न्युयोर्क, असार २०/मेरिकाको विस्कन्सिन राज्यको दक्षिणी भागको जेनेभा तालमा गम्भीर मौसमको कारण डुङ्गा पल्टिएर दुर्घटना हुँदा तीन जना बालबालिकाको मृत्यु भएको जनाइएको छ। जेनेभा प्रहरी विभागले चार बच्चाहरू सहित १० जना सवार रहेको डुङ्गा तीव्र हावा र उग्र छालहरूको कारणले डुबाएको जनाएको छ। जना वयस्क र एक बालकलाई पानीबाट उद्धार गरिएको जनाउँदै प्रहरीले अन्य तीन जना बालबालिकाको उद्धार प्रयासका बावजुद मृत्यु भएको पुष्टि गरेको छ। बालवर्ध काउन्टी अन्डरशेरिफ टम हाउसनरले दक्षिणी बालवर्ध काउन्टीमा हिउँसो शक्तिशाली आँधी आउदा हुनो शक्ति भएको बताइएको छ। नेक जेनेभा शहरका मेयर टोड क्राउसले दुर्घटना पछि आपतकालिन अवस्था घोषणा गरेका छन्। बालवर्ध काउन्टीले नजिकैका काउन्टीहरूमा कानून प्रवर्तन र विस्कन्सिन प्राकृतिक संसाधन विभागबाट सहयोग मागेको हाउसनरले बताएका छन्। यसै गरी मिडवेस्टमा आएको आँधीका कारण, डेरे अमेरिकी शहरहरूमा छुट्टी हुनुका साथै कार्यक्रमहरू रद्द गरेको भिडियोले रिपोर्ट गरेको छ।

पाँच वर्ष बिता पनि गुल्मी अस्पताल भवन अपूरो म्यादमाथि म्याद थपिँदै, बिरामी सेवा प्रभावित

हावा संघारता/रासस
गुल्मी, असार २०/पाँच वर्षअघिदेखि निर्माण सुरु भएको गुल्मी अस्पतालले अझै पूर्णता पाउन सकेको छैन। जिल्ला सदरमुकाम तम्घासमा निर्माणाधीन ५० शैयाको अस्पताल बनाउन चार पटकसम्म म्याद थप गरिए पनि हालसम्म काम सम्पन्न नहुँदा अस्पतालमा आउने बिरामी समस्यामा परेका छन्।
नामो समयसम्म भवन निर्माणमा ढिलाइ हुँदा अस्पतालको सेवा विस्तार प्रभावित हुनुका साथै दैनिक सेवा प्रवाहमा समस्या परेको अस्पताल विकास समितिका अध्यक्ष राजेन्द्रप्रसाद पाण्डेले बताए। विसं २०७८ असार १८ गते स्वच्छन्द-बानियाँ जेभी, मकवानपुरले उक्त अस्पतालको नयाँ भवन निर्माणको जिम्मा लिएको थियो। रु २५ करोड ९४ लाख लागतमा निर्माण हुन लागेको भवन तोकिएको समयमा सम्पन्न नभएपछि पटकपटक म्याद थप गर्नुपरेको

हो। सधन सहरी तथा भवन निर्माण आयोजना पाल्पाका सूचना अधिकारी पुष्पराज भट्टका अनुसार हालसम्म भवनको भौतिक प्रगति २५ प्रतिशत र विस्तर ७२ प्रतिशत भएको छ। सम्पत्तीअनुसार निर्माण कम्पनीले विसं २०८० असार १७ गतेभित्र काम सम्पन्न गर्नुपर्नेमा निर्धारित समयमा काम नसकिएपछि पहिलो पटक विसं २०८० असार १८ देखि पुस १७ गतेसम्म म्याद थप गरिएको थियो। दोस्रो पटक विसं २०८० पुस १८ देखि विसं २०८१ पुस १७ गतेसम्म, तेस्रो पटक विसं २०८१ पुस १८ देखि विसं २०८२ कात्तिक ७ गतेसम्म र चौथो पटक विसं २०८२ कात्तिक ९ गतेदेखि विसं २०८३ असार १५ सम्म म्याद थप गरिएको थियो। बाँकी

काम सम्पन्न गर्न पाँचौँ पटक म्याद थप गर्ने प्रक्रियालाई हेर्ने कार्यस्थलै जनाएको छ। "भवन बाहिरको संरचनालाई अन्तिम रूप दिन तथा ट्यान्कफर्म, जेनेरेटर जडानलगायत काम अझै बाँकी छन्। निर्माण व्यवसायीले कम जनशक्ति राखेर निर्माण गरिरहेकाले पनि कामले गति लिएको छैन", सूचना अधिकारी भट्टले भने। उनका अनुसार निर्माण व्यवसायीलाई शीघ्र भवन सम्पन्न गराउन पत्राचार र ताकेता गर्दै आएको छ। भवन निर्माणमा भएको ढिलाइले अस्पतालको दैनिक सेवा सञ्चालनमा समस्या थपिएको छ। पचास शैयामा स्तरोन्नति भइसकेको भवन आभावका कारण अस्पतालको सेवा विस्तार र

स्वास्थ्यकर्मी दुवैले सास्ती भोग्नुपरेको अस्पताल प्रशासनले जनाएको छ। गुल्मी अस्पतालमा दैनिक २५० जनाभन्दा बढी बिरामीले सेवा लिँदै आएका अस्पतालका प्रमुख विभव बस्यालले जानकारी दिए। बिरामी जाँच गर्ने कोठा पुरानो नहुँदा एउटै कोठाबाट सेवा दिनुपर्ने बाध्यता रहेको उनले बताए। निर्माण कम्पनीका रङ्गोगन, विद्युतीय उपकरण जडान, फिनिसिङलगायत काम समयमा नगरिँदा सेवा प्रवाह प्रभावित हुँदै आएको उनको भनाइ छ। अस्पतालका प्रमुख बस्यालले निर्माण सुस्त गतिमा भइरहेकाले भवन आभावका कारण अस्पतालको सेवा विस्तार र

व्यवस्थापनमा चुनौती थपिएको बताए। सधन उपचार कक्ष (आईसियु) सञ्चालन तथा विभागीयको डायलाइसिस सेवा विस्तार गर्न समस्या भइरहेको भन्दै बिरामीका लागि प्रतिक्षा गर्ने स्थान पनि अभाव रहेको उनको भनाइ छ। नयाँ भवन सम्पन्न भई सञ्चालनमा ल्याउनका लागि रेसुहा नगरपालिकाले पनि पटकपटक निर्माण कम्पनीका प्रतिनिधिलाई ताकेता गरिरहेको रेसुहा नगरपालिकाका प्रमुख खिलध्वज पन्थीले बताए। गुल्मी अस्पतालबाट हाल अर्घाखाँची, बागलुङ र प्युठानसम्मका बिरामीहरूले सेवा लिँदै आइरहेका छन्।

बर्डफ्लू सङ्क्रमणप्रति सचेत हुन आग्रह

पाल्पा, असार २०/ सरकारले देशभर फैलिएको बर्डफ्लूको सङ्क्रमणबाट बच्न उच्च सर्तकता अपनाउन आग्रह गरेको छ। सङ्क्रमण फैलिएपछि स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालयले बर्डफ्लू सङ्क्रमणबाट बच्न आवश्यक सर्तकता अपनाउँदै सुरक्षित रहन सवैलाई आग्रह गरेको हो।
सङ्क्रमित, बिरामी वा मरेका पन्ड्रीसँग प्रत्यक्ष सम्पर्क हुनेगरी काम/गतिविधि नगर्न सरोकार भएका सबैलाई आग्रह गरिएको छ। त्यस्तै पन्ड्रीको मासु र

अण्डा राम्रोसँग पकाएर मात्र खान, मृत पन्ड्री देखिएमा नजिकको पशु सेवा निकायमा जानकारी गराउन पनि मन्त्रालयले आग्रह गरेको छ। पशु सेवा विभागका अनुसार अहिलेसम्म ११ जिल्लाका एक सय स्थानमा बर्डफ्लूको सङ्क्रमण देखिएको छ। सङ्क्रमित पन्ड्रीलाई छुँदा वा समात्दा, पन्ड्रीको दिसा, सिगानसँग सम्पर्क हुँदा, सङ्क्रमित पन्ड्रीलाई खाने स्थान सफा गर्दा र मरेको पन्ड्रीको मासु खाँदा बर्डफ्लू माणिसमा सर्न गर्दछ।

रम्भाका १५ स्मार्ट आमाहरू सम्मानित

कृष्ण पोखरेल
पाल्पा, असार २०/जिल्लाको रम्भा गाउँपालिका भित्रका १५ स्मार्ट आमाहरू सम्मानित भएका छन्। पालिकाले निर्धारण गरेका विभिन्न सूचकको आधारमा छनोट भएका ५ वटा वडाका १५ जना आमाहरूलाई सम्मान गरेको हो।
स्वस्थ आमा, स्वस्थ बच्चा सहित समृद्ध समाज निर्माण गर्दै पोषणमैत्री गाउँपालिका घोषणा गर्ने अभियान अन्तर्गत उनीहरूलाई सम्मान गरिएको गाउँपालिकाले जनाएको छ। आमाहरूलाई पालिकाले दोपल्ला ओढ्याएर, नगद १० हजार र सैया र स्वास्थ्य सामग्रीबाट सम्मान गरेको हो। सुनौलो हजारा दिनका आमाहरूसँग प्रतिस्पर्धा गराएर विभिन्न २२ वटा स्वास्थ्य सूचकको आधारमा, प्रति सूचक ५ अंका दरले

११० अंक ल्याउने आमालाई स्मार्ट आमा घोषणा गरी गाउँपालिकाले सम्मान गरिएको जनाएको छ। स्वास्थ्य संस्थामा अनिवार्य प्रसूती भएको, गर्भवती भएको सुनिश्चित भएपछि फोलेिक एसिड ग्रहण गरेको ३ महिना पछि जुकाको औषधी

खाएको, कम्तीमा ४ पटक गर्भ जाँच गरेको, टी.डी.डी. खोप लगाएको, गर्भवती र सुत्केरी अवधिमा २२५ वटा आइरन र क्याल्सियम भण्डारण भएको, बच्चाको जन्मतीथ २.५ केजी भन्दा माथी भएको, पिगसी जाँच ३ पटक गरेको, सुत्केरी

पछि बच्चालाई पूर्णरूपमा स्तनपान गराएको र समयमै अन्य खानपान शुरु गरेको, प्रोटोकल अनुसार बच्चालाई पूर्ण खोप लगाएको, सूचक पुरा हुनुपर्दछ।
-बाँकी अन्तिम पेजमा...

पा.वि.ह.द.नं. ०५१/०५२

पा.वि.प्र.का.द.नं. ११/०५१/०५२

सम्पादकीय

खेतीयोग्य जमिनमा सिँचाइ प्याउज

देशका अधिकांस स्थानमा अझै पनि सिचाई अभावका कारण धान रोपाइँ हुन सकेको छैन । पानी परे पनि मुल फुट्ने गरी आउन सकेको छैन । जसका कारण सिचाई नभएका ठाउँहरूमा रोपाइँ हुन सकेको छैन । जल सम्पदामा विश्वकै धनी देशमा गनिपूर पनि धानखेती लगाउने समयमा सिँचाइ अभावमा रोपाइँले गति लिन नसक्नु दुर्भाग्य हो । अधिकांश किसान सिँचाइ सुविधा नपुग्दा आकासे पानीका भरमा धान रोपाइँ गर्न बाध्य छन् । अहिले देशभरमा धानखेती हुने योग्य जमिन १३ लाख ८२ हजार २ सय ६२ हेक्टर छ । यसमध्ये हालसम्म १ लाख ६६ हजार ५ सय ३ हेक्टरमा मात्रै रोपाइँ भएको छ । यो वर्णको धान रोपाइँ गत वर्ष यो बिलाका तुलनामा हेर्दा भण्डै साढे तीन प्रतिशत बिन्दुले कम भएको छ । गत वर्ष मध्यअसारसम्म कुल खेतीयोग्य जमिनको १५.६२ प्रतिशत धान रोपाइँ सकिएको थियो ।

वर्षायाममा अत्यधिक पानी र हिउँदमा पानीको अभाव हुने अवस्थाले कृषि उत्पादनमा प्रत्यक्ष असर पारिरहेको छ । किसानले समयमै खेतमा पानी नपाउँदा बाली सुक्ने, उत्पादन घट्ने र आर्थिक नोक्सानी व्यहोर्नुपर्ने अवस्था बारम्बार देखिन्छ । जलस्रोतमा धनी देश भएर पनि त्यसको प्रभावकारी उपयोग गर्न नसक्नु विडम्बना हो । नदी, खोला, मुहान तथा वषाणो पानीलाई वैज्ञानिक ढङ्गले व्यवस्थापन गरी सिँचाइ विस्तार गर्न सकिएमा कृषि उत्पादनमा उल्लेखनीय वृद्धि गर्न सकिन्छ । सरकारले सिँचाइ आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिँदै समयमै सम्पन्न गर्नुपर्छ । स्थानीय तह, किसान समूह र सम्बन्धित निकायबीच समन्वय गरी नहर निर्माण, लिभट सिँचाइ, पोखरी निर्माण तथा आधुनिक सिँचाइ प्रविधिको विस्तारमा जोड दिन आवश्यक छ । साथै, उपलब्ध सिँचाइ प्रणालीको नियमित मर्मत-सम्भार र दिगो व्यवस्थापनमा पनि उचित ध्यान दिनुपर्छ । सरकारले प्रत्येक वर्ष सिँचाइ सुविधा प्याउज भन्दा अघि सौर्य बजेट विनियोजन गरेपनि अझै धेरै किसान सिचाई सुविधाबाट वञ्चित छन् । उनीहरू धानबाली लगाउन हरेक वर्ष आकाशे पानीमा निर्भर हुनुपर्ने बाध्यता छ । जबसम्म पर्याप्त सिचाईको सुविधा पुग्दैन तब सम्म बखै धान रोपाइँ गर्न किसानलाई आकाशपत हेर्नुको विकल्प छैन । तसर्थ सरकारले सिचाई नपुगेका खेतीयोग्य क्षेत्रहरूमा तत्काल सिचाईको व्यवस्था गर्नतर्फ ध्यान दिन जरुरी छ ।

Opinion @ Social Network

बिन्दे गरेको समय, अर्दे गरेको पात र बदलिँदै गएको मान्छेले धेरै कुरा सिकाउँदो रहेछ।
(सुवास पाण्डेको फेसबुक स्टेटसबाट www.facebook.com/Sushab.Panday)
यो सतमना सामाजिक संजालमा पोस्ट गरिएका धारणाहरू रहेकोछ। यसका लागि हामी फेसबुक पेज www.facebook.com/shitalapati मा लगन गर्न सक्नुहुन्छ।

जनवचन दैनिकको प्याजा तपाईंलाई आइँसहेको छ । यो प्रिण्टका अग्लै स्तरीय अनि पठनीय बनाउनको लागि तपाईंहरूको अनुरोध सुन्नयहरूको हामीलाई अचकते जरुरी छ । याउञ्चुन तपाईंका सुझावहरू दिई हामीलाई सहयोग गर्नुहुन हामी अत्यन्तै पाउँदौं ।

जनवचन दैनिक
अभयतीरौल तानसेन, पल्लु

प्रदुरी कार्यालय	२४००१
बुटवल ०३१-४६०२२२	सिमानामताल भैरहवा ०३१-४२०१९३
स.प्र.ग्रामा बुटवल ०३१-४६०३१९	मिनामताल ०३१-४२०१९१
भैरहवा रामनगर ०३१-४६१२६३	परिवार नियोजन सेवामा ०३१-४२०३२३
भैरहवा ०३१-४२०१९१	पानाग जिन्सा अस्पताल ०३१-४२०१९४
अर्घाखाँची ०३१-४२११९९	लुम्बिनी मेडिकल कलेज प्रभास ०३१-४११२०१
गुमठी ०३१-४२०१९१	पिम्बन्ध पराली ०३१-४२०१९६
पारसी ०३१-४२०१९१	भैरहवा अन्ना अस्पताल ०३१-४२०१९४
गौरीगञ्ज ०३१-४२०१९१	अर्घाखाँची जिन्सा अस्पताल ०३१-४२०१९७
पानाग ०३१-४२०३६३	तम्घास जिन्सा अस्पताल ०३१-४२०१९६
डुम्राका रामपुर ०३१-४६११९५	तीर्थहारा जिन्सा अस्पताल ०३१-४६०१००
अरुणचल कार्यालय	सिन्धुचल जिन्सा अस्पताल ०३१-४६१४००
लुम्बिनीटोली अस्पताल ०३१-४६१४०३	सिन्धुचल मिर्जात ०३१-४६१४३२
लुम्बिनी अस्पताल अस्पताल ०३१-४६०१००	लुम्बिनी नर्सिङ हेम ०३१-४६१४१९

सुशासन र डेलिभरीको नयाँ यात्रा

कमल सुवेदी

भ्रष्टाचारविरुद्ध नाराहरू उठे, तर दण्डहीनताको संस्कृति कमजोर भएन । यही अनुभवले नागरिकमा राज्यप्रति निराशा, राजनीतिक नेतृत्वप्रति अविश्वास र सार्वजनिक संस्थाप्रति दूरी बढाउँदै लग्यो । जनादेशको मूल सन्देश स्पष्ट थियो- राजनीति अब सत्ताको प्रतिस्पर्धात्मक सेवा, सुशासन र परिणामको प्रतिस्पर्धात्मक रूपान्तरण हुनुपर्छ । यस जनादेशलाई आत्मसात् गर्दै सरकारले २०८२ साल चैत १३ गते मन्त्रिपरिषदबाट 'शासकीय सुधारसम्बन्धी १०० कार्यसूची स्वीकृत गर्‍यो । यसले सरकारको कार्यदिशा, प्राथमिकता र प्रशासनिक संस्कृतिलाई पुनर्परिभाषित गर्ने महत्वाकांक्षी खाका प्रस्तुत गर्‍यो ।

'सरकारको भ्रष्टाचार' न उसका भाषणले होइन, नागरिकले अनुभूति गरेका परिवर्तनले हुन्छ। यही मान्यतालाई व्यवहारमा उतार्ने प्रयासका रूपमा प्रधानमन्त्री बालेन्द्र शाह नेतृत्वको सरकारले आफ्नो सय दिनलाई राज्य सञ्चालनको नयाँ संस्कृतीको प्रारम्भका रूपमा स्थापित गर्ने प्रयास गरेको छ । नेपालको लोकतान्त्रिक यात्राले सात दशकभन्दा बढी समय पार गरिसकेको छ । यस अवधिमा धेरै सरकार बने, धेरै प्रधानमन्त्री फेरिए, कैयौं नीति तथा कार्यक्रम सार्वजनिक भए, तर नागरिकको जीवनमा अपेक्षित परिवर्तन आउन सकेन । सरकार परिवर्तन भइरहे, तर शासन गर्ने शैली परिवर्तन भएन । मन्त्रालय फेरिए, मन्त्री फेरिए, नीति फेरिए, तर सेवा लिन सरकारी कार्यालय घाउने नागरिकको पीडा उल्टै रह्यो । विकास आयोजनाहरू वर्षौंसम्म अघुर्दै रहे । भ्रष्टाचारविरुद्ध नाराहरू उठे, तर दण्डहीनताको संस्कृति कमजोर भएन । यही अनुभवले नागरिकमा राज्यप्रति निराशा, राजनीतिक नेतृत्वप्रति अविश्वास र सार्वजनिक संस्थाप्रति दूरी बढाउँदै लग्यो । यही पुञ्जभूमा २०८२ फागुन २१ मा सम्पन्न आम निर्वाचनबाट नेपाली जनताले नयाँ अनुहार मात्र रोजेका थिएनन्, उनीहरूले नयाँ शासनशैलीको खोजी गरेका थिए । जनदेशको मूल सन्देश स्पष्ट थियो- राजनीति अब सत्ताको प्रतिस्पर्धात्मक सेवा, सुशासन र परिणामको प्रतिस्पर्धात्मक रूपान्तरण हुनुपर्छ । यस जनदेशलाई आत्मसात् गर्दै सरकारले २०८२ साल चैत १३ गते मन्त्रिपरिषदबाट 'शासकीय सुधारसम्बन्धी १०० कार्यसूची स्वीकृत गर्‍यो । यो कार्यसूची सामान्य सरकारी कार्यक्रम मात्र थिएन । यसले सरकारको कार्यदिशा, प्राथमिकता र प्रशासनिक संस्कृतिलाई पुनर्परिभाषित गर्ने महत्वाकांक्षी खाका प्रस्तुत गर्‍यो । प्रत्येक मन्त्रालयलाई निश्चित समयसीमा, स्पष्ट जिम्मेवारी, मापनयोग्य कार्यसम्पदन सूचक र निष्पत्ति अनुमान प्रणालीमा आबद्ध गर्ने निर्णय गर्दै सरकारले परिणाममुखी शासन प्रणालीलाई आफ्नो मूल कार्यशैली बनाउने घोषणा गर्‍यो । यो निर्णयको राजनीतिक अर्थ अत्यन्त गहिरो छ । नेपालमा पहिलो पटक सरकारको सफलताको मापन बजेट खर्चको प्रतिशत, उदात्त गरिएका योजनाको सङ्ख्या वा प्रचारात्मक कार्यक्रमले होइन, नागरिकले प्राप्त गरेको सेवाको गुणस्तर र समयमै प्राप्त भएको परिणामबाट हुने आधार निर्माण गर्ने खोजिएको छ ।

शासनको केन्द्रमा नागरिक लोकतन्त्रको मूल उद्देश्य नागरिकलाई राज्यको मालिक बनाउनु हो । तर विगतका अनुभवले धेरै नागरिकलाई राज्यको सेवार्थीभन्दा पनि राज्यको फन्कट बेहोर्ने पात्र बनाएको थियो । एउटा सामान्य नागरिकले नागरिकता बनाउन, राहदानी लिन, सरकारीचलक अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न वा व्यवसाय दर्ता गर्न अनेकौं कार्यालय घाउनुपर्ने, अनावश्यक कागजात सलन गर्नुपर्ने, लामो लाइनमा बस्नुपर्ने र कतिपय अवस्थामा बिचौलियाको सहारा लिनुपर्ने अवस्था सामान्य बनेको थियो ।

सुशासनको वास्तविक अर्थ नागरिकलाई राज्यको होक्काममा घाउ नपर्ने व्यवस्था निर्माण गर्नु हो । यही सोचका साथ सरकारले नागरिक सेवा केन्द्र, फेसलेस सेवा प्रणाली, सम्बन्ध सेवा, राष्ट्रिय परिचयपत्रमा आधारित एकीकृत सेवा तथा जुनसुकै जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट सेवा प्राप्त गर्न सकिने व्यवस्थालाई प्राथमिकता दिएको छ । साथै नागरिक गुनासो व्यवस्थापनका लागि २४ घण्टे बहुउत्पन्न प्रणाली तथा 'हेलो सरकार' लाई अफ प्रभावकारी बनाउने निर्णय गरिएको छ । यसले 'सरकार नागरिकका लागि हो' भन्ने लोकतान्त्रिक मूल्यलाई व्यवहारमा उतार्ने प्रयास गरेको छ । नागरिकलाई सेवा लिन बिचौलियाको आवश्यकता नपर्ने, लाइनमा दिनौं कुनै नपर्ने र सरकारी कार्यालयप्रति सकारात्मक अनुभव हुने आधार निर्माण गर्नु आफैमा ठुलो परिवर्तन हो । विगतमा चार वर्षसम्म प्रिन्ट नभएका लाइसेन्स अहिले २४ घण्टाभित्र प्रिन्ट गरी वितरण गरिएको छ । त्यसैगरी हुलाक सेवाको स्तरोन्नति गरी नागरिकको घरमै पासपोर्ट पुग्ने व्यवस्था गरिएको छ, यो एउटा सकारात्मक कदम हो । सरकारले नागरिकलाई केन्द्रमा राखी सुशासन र डेलिभरीको यात्रामा र कार्यक्रम अघि बढाएको छ ।

प्रशासनिक सुधार: बर्ष चढाउने, बसन्त बढाउने
सार्वजनिक प्रशासनलाई चुस्त, प्रभावकारी र मितव्ययी बनाउने उद्देश्यले मन्त्रालयको सङ्ख्या घटाउने, दोहोरी संरचना हटाउने, कार्यसम्पादन मूल्यांकनलाई परिणामसँग जोड्ने, कर्मचारीको डिजिटल प्रोफाइल तयार गर्ने तथा अनुभवशुद्ध प्रक्रिया हटाउने निर्णयहरू गरिएका छन् । सेवा प्रवाहलाई तीव्रता बढी स्वीकृतमा राख्ने र कार्यसम्पदन सूचकमा आधारित कर्मचारी मूल्यांकन गर्ने व्यवस्था प्रशासनिक सुधारका महत्त्वपूर्ण कदम हुन् । राज्यको आकाशमा नागरिकको

धमता महत्त्वपूर्ण हुन्छ भन्ने मान्यतालाई यी सुधारहरूले बलियो बनाएका छन् ।

डेलिभरीमा नागरिक शासन: नयाँ राजनीतिक संस्कृतीको प्रारम्भ
नेपालमा धेरै सरकारले नीति ल्याए, योजना बनाए, बजेट घोषणा गरे । तर नागरिकले अनुभूति गर्ने गरी सेवा प्रवाह सुधार गर्ने संस्कृतीको अभाव थियो । यसपटक सरकारले पहिलो प्राथमिकतामा परिणाममुखी शासनलाई राख्यो । प्रत्येक मन्त्रालयलाई समयसीमासहितका प्रमुख कार्यहरू निर्धारण गर्ने, जिम्मेवार अधिकारी तोक्न र प्रगति प्रतिवेदन सार्वजनिक संभवान गर्न साहसिक सुझाव सरकारी गरेको छ । अबको यात्रा अफ चुनौतीपूर्ण हुनेछ । सुधारलाई संस्थागत गर्ने, कानुनलाई आधारमा उतार्ने, प्रशासनलाई उत्तरदायी बनाउन र नागरिकलाई प्रत्यक्ष लाभ प्याउनुन सके मात्र यो १०० दिन यात्रा इतिहासमा सफल शासन सुधारको प्रारम्भका रूपमा बढे हुनेछ ।

सुशासनको मानक
नागरिकले समताका साथ समयमै सेवा पाउनु, राज्यप्रति विश्वास बढ्नु, लगायतीकर्ता हुन हुन, कर्मचारीको उत्तरदायी हुनु र सरकारले भनेको कुरा समयमा पूरा गर्नु हो । यही संस्कृतीको निर्माण नै आजको नेपालको सबैभन्दा ठूलो प्राथमिकतामा राखेको थियो । वाचाप्रबन्धित बजेटसम्म आइपुग्दा सरकारले आफ्नो बोली र व्यवहारमा सामञ्जस्य कायम गर्नुपर्ने छ । सरकार बनेको सय दिनभित्र नै बर्दियाबाट सुकुम्बाहीहरूलाई लालपुर्ण विवरणको कार्य प्रारम्भ भएको छ । सहकारी पीडितहरूको बचत फिर्ता गर्न सुरु गरिएको छ । प्रधानमन्त्रीले नेपालस्थित कूटनीतिक नियोगका राजदूतसँगको सामूहिक भेट र संवादले कूटनीतिक परिपक्वता र समन्वित परराष्ट्र नीति अवलम्बन गरेको देखिन्छ । राजदूतबिधि विधिविधालयका प्राध्यापकी निर्मिष्ठा खुला प्रतिस्पर्धाको नीति अन्तर्गत गरेको छ । मेरिटोकेरीको जप बसालन 'हालोलाई होइन राम्रोलाई' संस्कृतीबाट

नियुक्ति गर्दै छ । यसले सत्ताको र नेताको चाकुरी नगरी क्षमता र योग्यता प्रणालीअनुसार नियुक्ति हुन्छ भन्ने जनविश्वास बढ्दै गएको छ । वर्षौंसम्म यात्री रहेका समयाहरूलाई किनारा लगाउन केही समय त लाग्छ नै, तर सरकारको नीति, नियत र कार्यशैली स्पष्ट छ । सरकारले निराशाबाट आशा र अविश्वासबाट विश्वासको यात्रामा रूपान्तरण गर्दै छ । वर्षौंसम्म अघुरा र अपूर्ण विकास निर्माणका कार्य तीव्र बर्षमा पूरा गर्ने अडोस गरेको छ । सरकारले बजेटमार्फत थिति बसाल्ने सत्पका साथ पोलिसिबिधि प्रोग्रामसम्म प्यारिडाइम सिट्टको गति बढाएको छ । यही गतिमा सरकारले काम गर्दै गएमा आगामी पाँच वर्षमा मुलुकले सु शासन र समृद्धिको बलियो आधारशिला निर्माण गर्ने देखिन्छ । डिजिटल नेपालको निर्माणक पान्डा २१औं शताब्दीको शासन डिजिटल प्रविधिमा सम्भव छैन । सरकारले डिजिटल गभर्नेन्सलाई सुचारु प्रविधिको विषयका रूपमा मात्र नभई सुशासनको माध्यमका रूपमा लिएको देखिन्छ । 'एक पटक विवरण, सबैका लागि प्रयोग' स्वतः विवरण भरिने प्रणाली, प्रयोग डिजिटल शासन प्लेटफर्म, डिजिटल हस्ताक्षर, फाइल ट्यागिङ प्रणाली, डिजिटल प्रमाणपत्र तथा नागरिक एपमार्फत सरकारी सेवा प्राप्त गर्ने व्यवस्थाजस्ता सुधारहरूले अन्विकोको स्मार्ट सरकारको आधार तयार गरेको छन् । जनताले सरकारसँग चमत्कार होइन, इमानदार प्रयास खोजिरहेका छन् । उनीहरूलाई आशापान्डा सेवा, आश्वासनपान्डा परिणाम र सत्ता परिवर्तनपान्डा शासन परिवर्तन चाहिएको छ । यही अर्थेखालाई सम्बोधन गर्ने साहसिक सुझाव सरकारी गरेको छ । अबको यात्रा अफ चुनौतीपूर्ण हुनेछ । सुधारलाई संस्थागत गर्ने, कानुनलाई आधारमा उतार्ने, प्रशासनलाई उत्तरदायी बनाउन र नागरिकलाई प्रत्यक्ष लाभ प्याउनुन सके मात्र यो १०० दिन यात्रा इतिहासमा सफल शासन सुधारको प्रारम्भका रूपमा बढे हुनेछ ।

सुशासनको मानक
नागरिकले समताका साथ समयमै सेवा पाउनु, राज्यप्रति विश्वास बढ्नु, लगायतीकर्ता हुन हुन, कर्मचारीको उत्तरदायी हुनु र सरकारले भनेको कुरा समयमा पूरा गर्नु हो । यही संस्कृतीको निर्माण नै आजको नेपालको सबैभन्दा ठूलो प्राथमिकतामा राखेको थियो । वाचाप्रबन्धित बजेटसम्म आइपुग्दा सरकारले आफ्नो बोली र व्यवहारमा सामञ्जस्य कायम गर्नुपर्ने छ । सरकार बनेको सय दिनभित्र नै बर्दियाबाट सुकुम्बाहीहरूलाई लालपुर्ण विवरणको कार्य प्रारम्भ भएको छ । सहकारी पीडितहरूको बचत फिर्ता गर्न सुरु गरिएको छ । प्रधानमन्त्रीले नेपालस्थित कूटनीतिक नियोगका राजदूतसँगको सामूहिक भेट र संवादले कूटनीतिक परिपक्वता र समन्वित परराष्ट्र नीति अवलम्बन गरेको देखिन्छ । राजदूतबिधि विधिविधालयका प्राध्यापकी निर्मिष्ठा खुला प्रतिस्पर्धाको नीति अन्तर्गत गरेको छ । मेरिटोकेरीको जप बसालन 'हालोलाई होइन राम्रोलाई' संस्कृतीबाट

संस्कृतीबाट

संस्कृतीबाट

नेष : जीवनमा सफलता मिलेछ। आफ्नैमाथि विश्वास राख्नुपर्ने सन्देश मिलेछ।
सुप : पेशामा मित्रो बनेको प्रयास मिलेछ।
विद्युत : व्यापार व्यवसायमा रिसाएका मित्रहरूलाई सन्तुष्ट गर्ने सन्देश मिलेछ।
कर्मचारी : श्रमप्रेमका साथ सफलता मिलेछ।
सिंह : सहायताको शेरमा सफलता मिलेछ।
कन्या : कान्छी मायालुहरू सुलभिनेछन्। आफ्नो सामाजिक स्तर बढाउन सक्नेछन्।

कृषि

नेपालमै सहजै रासायनिक मल उत्पादन सम्भव छ

संयुक्त राष्ट्रसंघसम्मद्ध दुई निकाय विश्व खाद्य तथा कृषि सङ्गठन (एफएओ) तथा विश्व स्वास्थ्य सङ्गठन (डब्ल्यूएचओ) का अनुसार अहिले विश्वको जनसङ्ख्यालाई खुवाउनका लागि दैनिक करिब १८ देखि २० हजार अर्ब क्यालोरीसम्म खाद्य ऊर्जा आवश्यक पर्दछ । यस परिमाणको ऊर्जा उत्पादनका लागि दैनिक एक करोड ४० देखि ४० लाख मेट्रिक टन खाद्यवस्तु आवश्यक पर्दछ । योसो हुँदा वर्षमा करिब पाँच अर्ब टनभन्दा बढी खाद्यवस्तु आवश्यक पर्ने भयो । एफएओको तथ्याङ्कअनुसार हाल विश्वमा १० अर्ब मेट्रिक टन खाद्यवस्तु उत्पादन हुन्छ । यसमा खाद्यान्न, फलफूल, तरकारी तथा पशुजन्य उत्पादनमागत धैर्यक उपभोग्य वस्तु पर्दछन् । उत्पादितमध्ये करिब ३० प्रतिशत खाद्यवस्तु मात्र मानव खाद्यका लागि खर्च हुन्छ । बाँकी रहेकोमा करिब २० प्रतिशत खाद्यवस्तु पशुपन्छीको आहारमा खर्च गरिन्छ । करिब ३० प्रतिशत भाग प्रशोधन, आपूर्ति तथा उपभोगका क्रममा खेर जान्छ । बाँकी रहेको करिब १० प्रतिशत मात्र खाद्यवस्तु जैविक इन्धन उत्पादनका खर्च हुन्छ ।

दरमा उल्लिख्यो । जसबाट वार्षिक एक करोड १५ लाख टन खाद्यवस्तु प्राप्त हुन थाल्यो । रसायनको उपयोगपछि खाद्यान्न उत्पादन ४८ लाख टन थप भयो । यस अवधिमा खाद्यवस्तुको उत्पादनमा ७७ प्रतिशतको वृद्धि भएको एफएओको तथ्याङ्कले देखाएको छ । अहिले नेपालले रासायनिक मल आयात गर्दै आएको छ । आयातमा लामो समय लाग्ने तथा खर्चदकै क्रममा मूल्य वृद्धि हुँदा आवश्यक परेका बेला किसानलाई मल उपलब्ध गराउन सकिएको छैन । मन खरिदमा देखिएको आन्तरिक तथा बाह्य अड्कनका कारण सरकारले नेपाललाई रासायनिक मल उद्योग स्थापनाको पल्लव गर्दै आएको छ । सन् २०२४ र २५ को तथ्याङ्क हेर्दा नेपालले दक्षिण अमेरिकी डलर खर्च गरेको देखिन्छ । नयाँ प्रविधिबाट हाइड्रोजन उत्पादन कार्य सुरु गरिएको छ । यो परियोजनाबाट सन् २०३५ सम्ममा तीन लाख ५० हजार टनभन्दा बढी हाइड्रोजन उत्पादन गरिने उनीहरूको ठहर छ । यसैगरी दक्षिण कोरियाको हुन्डाई मोटर कम्पनीले वर्षमा ३० हजार टन हाइड्रोजन उत्पादन गर्ने लक्ष्यसमा काम गर्दै आएको छ । अमेरिकी वातावरण संरक्षण एजेन्सी (इपिए) का अनुसार हाल विश्वमा ११७ वटा रसायनिक मल केंद्रहरू सञ्चालनमा आएका छन् । तिनीहरूमध्ये ३६ प्रतिशतले इन्धन, १९ प्रतिशतले बिजुली र ४३ प्रतिशतले अन्य रसायन उत्पादन गर्दै आएको इपिएको तथ्याङ्क छ । एक हेक्टर जमिन खोज्न सरकारले अर्को बिल्लाका निमुखा जनताको जमिन तान्नु पनि पर्दैन । फोहोर सङ्कलन र औसतपसारलाई व्यवस्थित तरिकाले अघि बढाउने अमेरिकी नेपालीहरू बताउँछन् । यसबाट फोहोरको समस्या सधैँका लागि न्यून हुन्छ भने रासायनिक मलको समस्या पनि सधैँका लागि न्यून हुन्छ । फोहोर उत्पादन गर्ने सर्वसाधारण, विद्यालय, कालीमाटी जस्ता हाटबजार, अस्पतालजगयातका सर्वाङ्ग जिनको सैस्यथाहरूसमेत उद्योगका मालिक बन्नु । स्थानीय साभेदारले लगानी गर्नुपर्ने १० प्रतिशत रकममा उनीहरूलाई सैस्यथाहरूसमेत उद्योगका मालिक बन्नु । त्यसो गर्दा सरकारले एक रूपैयाँ पनि लगानी गर्नुपर्दैन । काठमाडौँको यस सिकाइलाई देशका अन्य स्थानीय निकायले पनि पाठका रूपमा लागू गर्ने अवस्था बन्द रासायनिक मलका लागि सैस्यथाहरूसमेत उद्योगका मालिक बन्नु । यसका लागि प्रतिघण्टा २५ लाख किनोवाट बिजुली आवश्यक पर्दछ । तत्कालका लागि यो विकल्प पनि नेपालका लागि सम्भव छैन । यो सबै परिस्थितिमा सम्भव उल्टो छ । नेपालका कहिल्यै मल उत्पादन गर्न सम्भव छैन ? निश्चय पनि सकिन्छ । यसको

सजिलो उपाय पनि छ । त्यो उपाय हो- घरैले फोहोरबाट हाइड्रोजन निकालेर त्यसबाट युरिया निकाल्ने पद्धति । सहरमा पाइने फोहोरमा जैविक अवशेष तथा प्लास्टिक मिश्रितको रूपमा स्थापित छन् । केही समय शिथिल भएर विद्यापीठबाटै श्रेष्ठको दैनिकी अहिले निकै फेरिएको छ । जागिरको सीमित तलब र घेरामभन्दा आफ्नै खेतको माटोले बढी सन्तुष्टि दिने महत्सुल रूपमा कृषिकर्मा होमिएका छन् । छ वर्षसम्म शिथिल पसामा विताएका उनी अचेल हातमा कृषि औजार लिएर आफ्नै पिरौ खुसीको बगानमा व्यस्त भेटिन्छन् । विसं २०५६ देखि नै आर्थिक रूपमा तरकारीखेतीमा जोडिएका श्रेष्ठले २०७२ सालदेखि भने व्यावसायिक रूपमा पिरौ खुसीलाई मुख्य प्राथमिकता दिँदै आएका छन् । उनले अहिले फन्डै २५ कठ्ठा जग्गामा बुलेट र लामो जातका खुसीनिहरू लगाएका छन् । "पहिलेपलिनै यहाँबाट नुनै २६ किनोमिटर टाढासम्म साइकलमा तरकारी बोकेर बेच्न जानुपर्थ्यो, "गुरामा दिन सकिँदैन श्रेष्ठ भन्छन्, "तर आजकाल त्यस्तो अवस्था छैन, व्यापारीहरू बाढेमा आउँछन् र खोवाटै खुसीनी तथा तरकारी विक्री हुन्छन् ।" नेपाली बजारमा भारतीय खुसीनीको कूलो खरबन्दा रहे पनि श्रेष्ठको उत्पादनले बजारमा छुट्टै पहिचान

पिरोमा 'गुलियो' खुसी

स्वदेशमा सम्भावना नदेखेर रोजगारीको खोजीमा युवा पुराना विदेश पलायन भइरहेका बेला चितवनका एक अनुभवी किसानले भने माटोमै पसिना बगाएर आर्थिक समृद्धिको एउटा अब्ज उदाहरण प्रस्तुत गरेका छन् । सैरहनी नगरपालिका-१०, सप्तगञ्ज किसान नवीनकुमार श्रेष्ठले शिक्षा संकयमा सातक (वीएड) उत्तीर्ण गरेपछि पढ्न गरेको शिक्षण पेसा त्यागेर व्यावसायिक रूपमा गरेको पिरौ खुसीनीखेतीबाट अहिले वार्षिक लाखौँ रूपैयाँ आम्दानी मात्र गरिरहेका छैनन्, गाउँका धेरै युवा तथा स्थानीयलाई रोजगारीसमेत दिएका छन् । दुई दशकभन्दा लामो समयदेखि पुष्पकोटी पैसालाई आधुनिक र व्यवसायीकरण गरेर आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर बनेका श्रेष्ठ यतिबेला जिल्लाकै एक सफल र आदर्श कृषकका रूपमा स्थापित छन् । केही समय शिथिल भएर विद्यापीठबाटै श्रेष्ठको दैनिकी अहिले निकै फेरिएको छ । जागिरको सीमित तलब र घेरामभन्दा आफ्नै खेतको माटोले बढी सन्तुष्टि दिने महत्सुल रूपमा कृषिकर्मा होमिएका छन् । छ वर्षसम्म शिथिल पसामा विताएका उनी अचेल हातमा कृषि औजार लिएर आफ्नै पिरौ खुसीनीको बगानमा व्यस्त भेटिन्छन् । विसं २०५६ देखि नै आर्थिक रूपमा तरकारीखेतीमा जोडिएका श्रेष्ठले २०७२ सालदेखि भने व्यावसायिक रूपमा पिरौ खुसीनीलाई मुख्य प्राथमिकता दिँदै आएका छन् । उनले अहिले फन्डै २५ कठ्ठा जग्गामा बुलेट र लामो जातका खुसीनिहरू लगाएका छन् । "पहिलेपलिनै यहाँबाट नुनै २६ किनोमिटर टाढासम्म साइकलमा तरकारी बोकेर बेच्न जानुपर्थ्यो, "गुरामा दिन सकिँदैन श्रेष्ठ भन्छन्, "तर आजकाल त्यस्तो अवस्था छैन, व्यापारीहरू बाढेमा आउँछन् र खोवाटै खुसीनी तथा तरकारी विक्री हुन्छन् ।" नेपाली बजारमा भारतीय खुसीनीको कूलो खरबन्दा रहे पनि श्रेष्ठको उत्पादनले बजारमा छुट्टै पहिचान

बनाएको छ । भारतीय खुसीनीको तुलनामा रैथाने उत्पादन ताजा गुरालस्थिति हुने भएकोले उनको खुसीनीले बजारमा अन्यको भन्दा बढी मूल्य पाउने गरेको छ । उनले उत्पादन गरेको खुसीनी चितवनको नारायणपुर, टाडी, पसिदिङ राजधानी काठमाडौँसम्म पुग्ने गर्दछ । "अरु किसानले यहाँ खाँसे पिरौ खुसीनी लगाउँदैनन्, त्यसैले मलाई विक्रीमा कहिल्यै समस्या भएन । कुनै दिन पनि खुसीनी विक्रेता भनेर घरमा धन्यवाएर राख्नुपर्नेको छैन ।" गत वर्ष बढी भएर बोटमै पाकेको खुसीनीलाई सुकाएर रातो बनाई फन्डै एक लाख रूपैयाँको त सुकेको खुसीनी मात्रै विक्री गरेको उनले बताए । उनका अनुसार यो १२ महिना नै उत्पादन हुने सबभन्दा र छेती गर्न सबैभन्दा सजिलो बाली हो । खुसीनीखेतीबाट श्रेष्ठले लोभभण्डो आम्दानी गरिरहेका छन् । गत वर्ष मात्रै उनले २५ कठ्ठा जग्गामा ४२२ लाख बराबरको खुसीनी बेचे । जसमा मल, बीउ, खाला लगायतका सबै खर्च कटाएर उनले ६१२ लाख खुद नाफा (बचत) गरे । कृषिबाट उनले आफ्नो उच्च अर्थिक अवस्था मात्र सुधार्नुभएको छैन, स्थानीय तहमा रोजगारी सिर्जना गरेका छन् । उनको कृषि फार्ममा दैनिक १० देखि १२ जना स्थानीयले नियमित रोजगारी पाइरहेका छन् । श्रेष्ठले वार्षिक रूपमा ४१० लाखभन्दा बढी

रकम त कामदारको ज्यालामै खर्च गर्ने गरेका छन् । "परिवार अनि म आफैँ पनि खेतमा खट्छु र गाउँका अन्य दाजुभाइ, दिदीबहिनीलाई पनि काम दिएको छु । उनीहरूले पनि काम पाएका छन्, मलाई पनि फाइदा भएको छ", उनी भन्छन् । तरकारीखेतीकै कमाइबाट श्रेष्ठले आफ्नो पुख्तीको सम्पत्तिमा विस्तार गर्दै व्यवसायलाई अर्क फराकिलो बनाएका छन् । उनले अहिले कृषकहरूलाई मल-बीउ र परामर्श दिन नवीत एगो सेक्टर र पाइस एण्ड तोरी मिल सञ्चालन गरिरहेका छन् । आफू मात्र नभई उनले गाउँका अन्य किसानलाई आइपुग्ने समस्या र प्राविधिक सहयोग समेत गर्दै आएका छन् । बुवाआमा, श्रीमती र दुई छोरीसहितको उनको छ जनाको परिवार अहिले यही कृषिकर्मको बलियो जग्गामा आम्दानी गरिरहेका छन् । स्वदेशमा सम्भावना नदेखेर विदेश पलायन हुने युवा पुरानाका लागि श्रेष्ठ एक प्रेरणाको स्रोत बनेका छन् । आफ्नै माटोलाई नाफा गर्न र बेसीना बनाउने हो भने विदेशमा भन्दा बढी आम्दानी र आत्मसम्मान स्वदेशमै पाउन सकिन्छ भन्ने प्रमाणित गर्दै उनी भन्छन् । सही योजना र जागर चलाउनु हो भने नेपालकै कृषिमा प्रविश्य निकै उज्यालो छ भने कुरा श्रेष्ठको भनाइले प्रमाणित गर्दछ । -राधव

अकबरे खुसीनीले बदल्यो ग्रामीण अर्थतन्त्र

केही वर्ष अघिसम्म भोजपुरका ग्रामीण बस्तीहरू क्रमशः रिक्ति भएका थिए । विदेशिने युवाको लहर, शहरतर्फको बसाइ-सराइ तथा कृषि पेशाप्रतिको घटदो आकर्षणले गाउँहरू सुनसान हुँदै गइएका थिए । खेतीयोग्य जमिन बाँकिँदै जाँदा घरहरूमा नुन-नुन मात्रै बल थालेका थिए । तर पहिल्ला वर्षमा त्यही उदास दृश्य विस्तारै बदलिन थालेको छ । कोभिड-१९ महामारीपछि गाउँ फिर्तका युवा तथा विदेश जान नपाएका धेरै परिवारले पुनः जमिनलाई जीवन दिन थालेका छन् । यही पुनर्जीवनको केन्द्र बनेको छ अकबरे खुसीनी । पौवादुइमा गाउँपालिका, अर्थात् गाउँपालिका तथा भोजपुर नगरपालिकाका विभिन्न वडामा अहिले अकबरे खुसीनीको हरियाली फैलिएको छ । पहिले बाँफो रहेका खेतबारीहरू अहिले रातो खुसीनीले रिंगिएको छ । कतिपय ठाउँमा लहरे रौपैयाँका बोटरहरू गाउँ नै हरियो टनलजस्तो देखिन थालेको छ । परम्परागत खेतीबाट खाँसे आम्दानी नहुने, मकै-धान जस्ता बाली जंगली जनावरको समस्याले नष्ट हुने अवस्थाबीच किसानहरूले विकल्प खोजिरहेका थिए । त्यही विकल्प बनेको हो-अकबरे खुसीनी । यस परिवर्तनको नेतृत्वकर्ता मानिन्छु जीवन राउत । कोभिडअघि टाभल व्यवसायमा सक्रिय राउत महामारीपछि गाउँ फिर्ते । गाउँको समस्या देखेपछि उनले परम्परागत खेतीभन्दा छिटो आम्दानी दिने नगदेबालीको खोजी थाले । गाउँसँघले छलफलपछि

उनले अकबरे खुसीनीलाई व्यावसायिक रूपमा विस्तार गर्ने योजना अघि सारे । शुरूआतमा धेरै किसान हिँकचाए पनि उनले आश्वासन दिए । 'ताप्राइहरू जति उत्पादन गर्न सक्नुहुन्छ गहुँसु, बजारको किम्मा मेरो हुन्छ', उनले भनेपछि गाउँमा परिवर्तन प्रारम्भ भयो । केही किसानले शुरू गरेको खेती विस्तारै सामूहिक अभियानजस्तो बनेको छ । किसानहरूका अनुसार अकबरे खुसीनीले छोटो समयमै आम्दानी दिन थालेको छ । तीन महिनामा विक्रीयोग्य उत्पादन हुने भएकोले यो खेती गाउँको प्रमुख नगदेबाली बनेको छ । पहिले मकै-कोदोले मुस्किलले घर-खर्च धान्ने जमिनबाट अहिले लाखौँ रूपैयाँको उत्पादन हुन थालेको छ । धेरै परिवारले आफ्नै खेतबारीमा अकबरे लगाएर नियमित आम्दानी लिन थालेका छन् । राउत आफैँ पनि जेपी एगो फर्ममाफत उत्पादन तथा बजारीकरणमा सक्रिय छन् । गाउँलाई बीउदेखि बजारसम्म सहयोग गर्ने प्रणालीले खेती विस्तारलाई सहज बनाएको छ । भोजपुर अकबरेको नयाँ पहिचान अकबरे खुसीनी विस्तारसँगै

बस्तीहरू क्रमशः रिक्ति भएका थिए । विदेशिने युवाको लहर, शहरतर्फको बसाइ-सराइ तथा कृषि पेशाप्रतिको घटदो आकर्षणले गाउँहरू सुनसान हुँदै गइएका थिए । खेतीयोग्य जमिन बाँकिँदै जाँदा घरहरूमा नुन-नुन मात्रै बल थालेका थिए । तर पहिल्ला वर्षमा त्यही उदास दृश्य विस्तारै बदलिन थालेको छ । कोभिड-१९ महामारीपछि गाउँ फिर्तका युवा तथा विदेश जान नपाएका धेरै परिवारले पुनः जमिनलाई जीवन दिन थालेका छन् । यही पुनर्जीवनको केन्द्र बनेको छ अकबरे खुसीनी । पौवादुइमा गाउँपालिका, अर्थात् गाउँपालिका तथा भोजपुर नगरपालिकाका विभिन्न वडामा अहिले अकबरे खुसीनीको हरियाली फैलिएको छ । पहिले बाँफो रहेका खेतबारीहरू अहिले रातो खुसीनीले रिंगिएको छ । कतिपय ठाउँमा लहरे रौपैयाँका बोटरहरू गाउँ नै हरियो टनलजस्तो देखिन थालेको छ । परम्परागत खेतीबाट खाँसे आम्दानी नहुने, मकै-धान जस्ता बाली जंगली जनावरको समस्याले नष्ट हुने अवस्थाबीच किसानहरूले विकल्प खोजिरहेका थिए । त्यही विकल्प बनेको हो-अकबरे खुसीनी । यस परिवर्तनको नेतृत्वकर्ता मानिन्छु जीवन राउत । कोभिडअघि टाभल व्यवसायमा सक्रिय राउत महामारीपछि गाउँ फिर्ते । गाउँको समस्या देखेपछि उनले परम्परागत खेतीभन्दा छिटो आम्दानी दिने नगदेबालीको खोजी थाले । गाउँसँघले छलफलपछि

वसिना एसियाको बसवस्था

विश्वको खाद्यवस्तुको करिब ४० प्रतिशत हिस्सा एसियाले ओगटेको छ । यसमध्ये चीनले २५ प्रतिशत ओगट्दा १२ प्रतिशत खाद्यवस्तु मात्र दक्षिण एसियामा उब्जाइन्छ । तर यस क्षेत्रको जनसङ्ख्या भने विश्वको २५ प्रतिशत हाराहारी छ । यहाँ कूलो सङ्ख्यामा मानिसहरू खाद्यान्नको अभावमा बाँचेका छन् । 'डब्ल्यूएचओका अनुसार करिब ४२ प्रतिशत दक्षिण एसियालीहरू आवश्यक पोषक आहारविधे जीवन निर्वाह गरिरहेका छन् । त्यसमध्ये पनि २० प्रतिशत मानिसहरू त एक छाक मात्र खान पाउँछन् ।

नेपालको बसवस्था

नेपालमा वार्षिक एक करोड ६० देखि ८० लाख मेट्रिक टन खाद्यवस्तु उत्पादन गरिन्छ । यसमा एक करोड १५ लाख टन खाद्यान्न, ४५ लाख टन जति तरकारी, १५ लाख टन फलफूल र चार लाख ५० हजार टन माछामास उत्पादन हुन्छ । यी खाद्यवस्तुलाई दैनिक सरदर ६० अर्ब क्यालोरी ऊर्जा उत्पादन हुन्छ । नेपालको जनसङ्ख्यालाई दैनिक ६६ अर्ब क्यालोरी खाद्य ऊर्जा आवश्यक पर्दछ । यसरी हेर्दा करिब ६ अर्ब क्यालोरी कम हुने गरेको एफएओको तथ्याङ्कले देखाउँछ । खाद्यान्नमा कमी आउने क्रम भने बर्सेनि बढ्दै गएको छ । एफएओले सन् २०२५ डिसेम्बरमा प्रकाशित गरेको तथ्याङ्कअनुसार अघिल्लो वर्षका तुलनामा सन् २०२६ मा २० प्रतिशतले खाद्यान्न आयात वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस तथ्याङ्कअनुसार सन् २०२६ मा नौ लाख टन चामल, पाँच लाख ४० हजार टन मकै र दुई लाख २५ हजार टन गहुँ आयात गर्नुपर्ने देखिन्छ । आजकै दिन नेपालीलाई यथेष्ट खाद्यवस्तु उपलब्ध गराउन कृषि उपजमा २० प्रतिशतले वृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ । खाद्यवस्तुको उत्पादन बढ्नुका लागि आवश्यक वस्तुमध्ये मन र बिउ नै सबैभन्दा प्राथमिक तत्व हुन् । रासायनिक मलको प्रयोगका कारण नेपालमा खाद्यान्न उत्पादनमा ५० प्रतिशतभन्दा बढी वृद्धि भएको तथ्याङ्क छ । सन् १९६०/७० को दशकमा रासायनिक मलको प्रयोग नहुँदा खाद्यान्न उत्पादन दर प्रतिहेक्टर २ टन मात्रै थियो । त्यतिबेला जम्मा ६३ लाख टन मात्रै खाद्यवस्तु उत्पादन हुन्थ्यो । यो क्रम बढेर सन् २०२३ मा आइपुग्दा प्रतिहेक्टर खाद्य उत्पादन ३.५ टनका

-रातोपाटी अटकम

-श्याम कुरा अटकम

कमल राष्ट्रिय सुकर्म पुरस्कार शाक्यलाई

पाल्पा, असार २०/कमल राष्ट्रिय सुकर्म पुरस्कार (२०८२) पाल्पाका शिक्षाविद्, समाजसेवी, गणितज्ञ दिलबहादुर शाक्यलाई प्रदान गरिएको छ । शिक्षा स्वास्थ्य तथा साहित्य प्रतिष्ठान नेपाल पाल्पाले कमल राज रेग्मीको नाममा स्थापित सो पुरस्कारबाट शाक्यलाई सम्मान गरेको हो ।

प्रतिष्ठानले शनिवार एक औपचारिक कार्यक्रमकाबिच शाक्यलाई ५१ हजार नगद, दोसल्ला र सम्मान पत्रले पुरस्कृत गरेको छ । प्रमुख अतिथि जिल्ला समन्वय समिति पाल्पाका प्रमुख टंकनाथ खनान, पुरस्कारका संस्थापक तथा प्रतिष्ठानका संरक्षक बरिष्ठ मुद्दुरांग विश्वेसोडर प्रकाश राज रेग्मीले संयुक्त रुपमा शाक्यलाई सम्मान गरेका हुन् । सम्मानित व्यक्तिलाई बधाई दिँदै प्रमुख अतिथि खनाले पाल्पाको इतिहासमा शिक्षा साहित्य र राजनीतिको क्षेत्रमा स्वर्गीय कमलराज रेग्मीको अमूल्य योगदान रहेको बताए । उनले सात

सालका क्रान्तिका कमाण्डर रेग्मीको नाममा सुपुन्द्रा पुरस्कार स्थापना हुनु पाल्पाको गौरवको कुरा भएको उल्लेख गरे । पुरस्कारका संस्थापक डा. रेग्मीले विभिन्न क्षेत्रबाट समाज र राष्ट्रलाई महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने व्यक्तिको कदर स्वरुप पुरस्कार स्थापना गरिएको बताए । कार्यक्रममा तानसेन नगर कार्यपालिका सदस्य सविता भट्टराई, बुद्धिजीवी बासुदेव अर्याल, नेपाल पत्रकार महासंघ पाल्पाका उपाध्यक्ष मुक्ति न्यौपाने, तानसेन-३ का वडा अध्यक्ष बाबुराल शाक्य लगायतले शुभकामना व्यक्त गरेका थिए । समारोहमा साहित्यकार रामप्रसाद अर्यालले कमलराज रेग्मीको व्यक्तित्व र योगदान माथि प्रकाश पारेका थिए । शिक्षाविद् बुद्धिप्रसाद शर्माले पुरस्कृत व्यक्तित्व दिलबहादुर शाक्यको चर्चा गरे । विभिन्न १० वटा आधारस्तम्भभित्र रहेर पुरस्कृत व्यक्ति छनौट गरिएको प्रतिष्ठानका सदस्य भोजराज भट्टराईले बताए ।

कार्यक्रममा कवि प्रेम खराल र तेजनाारायण ढकालले कमलराज रेग्मीसंग सम्बन्धित कविता वाचन गरेका थिए । पुरस्कृत भएका शाक्यले प्रतिष्ठानले आफ्नो योगदानको कदर गरेकोमा धन्यवाद व्यक्त गरे । प्रतिष्ठानले यस अघि उक्त पुरस्कारबाट साहित्यकार कर्पेन्द्र जिरी, वैधराज विश्वमान बजाचार्य, समाजसेवी राधा भारती, कलाकार अशोक आर्ट, शिक्षाविद् बुद्धिप्रसाद शर्माले, युनाइटेड मिसन अस्पताल प्रमुख डा. रचेल कारख र साहित्यकार पत्रकार मोहन दुवाललाई पुरस्कृत गरिसकेको छ । यस वर्ष कमल राज रेग्मीको शतावधिको परेकोले विविध कार्यक्रम गरी मनाउने तयारी गरिएको प्रतिष्ठानका अध्यक्ष अध्यक्ष पुष्कर अथक रेग्मीले बताए । अध्यक्षत रेग्मीको अध्यक्षता, उपाध्यक्ष रोहित ज्ञवालीको स्वागत, कलाकार गायककार बुद्धराल शाक्यको स्वागत गीत र महासचिव चन्द्रकान्त न्यौपानेको सञ्चालनमा कार्यक्रम भएको थियो ।

खेलकुद समाचार

विश्वकप फुटबलमा कोलम्बिया अन्तिम १६ मा

काठमाडौं, असार २०/फिफा विश्वकप फुटबलको नकआउट चरणको अन्तिम खेलमा घानालाई हराउँदै कोलम्बिया अन्तिम १६ मा प्रवेश गरेको छ । अमेरिकाको कन्सास सिटी रङ्गशालामा शनिवार भएको खेलमा कोलम्बियाले घानालाई १ गोलले हरायो । उसले खेलको १४ औं मिनेटमा गरेको गोल नै निर्णायक भयो । कोलम्बियाका जोन आरियासले गोल गरेका हुन् । कोलम्बिया समूह 'के' को विजेता र घाना समूह 'एल' बाट तेस्रो स्थानमा रहने उत्कृष्ट टोली बनेर नकआउटमा पुगेका हुन् । फुटबल इतिहासमा यी दुई टोलीबीच पहिलो पटक प्रतिस्पर्धा भएकोमा कोलम्बिया विजयी भयो । योसँगै विश्वकप फुटबलमा अन्तिम-१६ को सभिकरण पनि पूरा भएको छ । अब फिफा-क्वार्टरफाइनलमा क्यानडा र मोरक्को, पाराग्वे र फ्रान्स, अमेरिका र बेल्जियम, पोर्चुगल र स्पेन, ब्राजिल र नर्वे, मेक्सिको र इङ्ल्यान्ड, अर्जेन्टिना र इजिप्ट तथा स्विटजरल्यान्ड र कोलम्बियाले खेल्ने भएका छन् ।

अर्थ/कॉर्पोरेट समाचार

गरिमा बैंकलाई 'सिल्भर अवार्ड'

पाल्पा, असार २०/गरिमा विकास बैंकले सिल्भर अवार्ड २०२५ प्राप्त गरेको छ । बैंकले नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्था (आईक्यान) द्वारा वार्षिक रूपमा प्रदान गरिने उत्कृष्ट वार्षिक प्रतिवेदन (बीपीए) सिल्भर अवार्ड प्राप्त गरेको हो । विभिन्न कम्पनीले प्रकाशित गर्ने वार्षिक प्रतिवेदनको पारदर्शिता, उत्तरदायित्व र सुशासनसम्बन्धी मापदण्डलाई आधार मानी आईक्यानबाट प्रदान गरिने यो अवार्डमा विकास बैंकले प्रकाशित गरेको आव २०८१/८२ को वार्षिक प्रतिवेदनको आधारमा विकास बैंक समूहबाट गरिमा सम्मानित भएको हो । आईक्यान अध्यक्ष सीए निलबहादुर सारु मगरले बैंकका सीईओ माधवप्रसाद उपाध्याय र लेखा विभाग प्रमुख केशव तिमल्सिनालाई

उक्त अवार्ड हस्तान्तरण गरेका थिए । आईएसओ ९००१:२०१५ र आईएसओ २७००१:२०२२ मान्यता प्राप्त बैंकले न्यू बिजनेस एजड्वारा २०२६ मा आयोजित न्यूबिज कन्फेरेन्स बिजनेस एक्सलेन्स अवार्ड्स संस्करणमा 'बेस्ट म्यानेज्ड डेभेलपमेन्ट बैंक २०२६' बाट र कॉर्पोरेट बिजनेस म्यागजिनद्वारा जुन १८ मा आयोजित कॉर्पोरेट बिजनेस अवार्ड एन्ड समिट २०२६ मा विकास बैंकका देशभर १२६ शाखा कार्यालय सञ्चालनमा छन् । ५१ एटिएएम एवं नविनतम डिजिटल बैंकिङ मार्फत करिब ९ लाख ग्राहकहरूलाई सरल, सुरक्षित एवं गुणस्तरीय सेवा प्रदान भई आइरहेको छ ।

रम्भाका १५ स्मार्ट...

...यसैगरी प्रत्येक महिना बच्चाको तौल तथा उचाई नापजनि गरेरको, बालमिठा खुवाएको, बच्चालाई नियमित रुपमा भिटाभिन र जुकाको औषधी खुवाएको, बच्चा जन्मिएपछि हालसम्म काई रुजू गरेको, आमा र बच्चाको सरसफाई नियमित रुपमा भएको, गर्भन्तर कसिम २ वर्षको रहेको, आमा र बच्चा कुपोषित नभएको, सुम्पान र मध्यपान नगर्ने आमा, बच्चाको जन्मदर्ता गरेको, महिनावरी स्वच्छता सम्बन्धी ज्ञान भएको जस्ता २२ वटा स्वास्थ्य सूचकहरू पुरा गर्ने आमाहरू स्मार्ट आमाको रुपमा सम्मानित भएका हुन् । गाउँपालिकाका अध्यक्ष विष्णु प्रसाद भण्डारी, उपाध्यक्ष राधा कुमारी श्रेष्ठ, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत विर बहादुर पुन, विभिन्न वडाका वडा अध्यक्षहरू, स्वास्थ्य शाखा प्रमुख शिव प्रसाद अर्याल लगायतले टिकामाला, दोषल्ला लगाई स्मार्ट आमाहरूलाई सम्मान गरे । गर्भ रहेको बच्चा २ वर्षको उमेर रहेका सम्मको २०८१ साल फागुन १ गते देखि २०८२ साल फागुन मसान्त सम्म १ हजार दिन पुरा भएको आमाहरूको २२ वटा स्वास्थ्य सूचकहरूको वडा वडाका स्वास्थ्य संस्था, स्वास्थ्यकर्मी, महिना

स्वयंसेविकाका परिक्षण गरी ११० अंक ल्याएका मध्येमा प्रथम, द्वितीय र तृतीय स्थान ल्याएका स्मार्ट आमाहरूलाई पालिकाले उच्च मुल्याङ्कन गरी सम्मान गरेको हो । सम्मानित हुने स्मार्ट आमाहरूमा वडा नं १ बाट ३३ जना आमाहरू मध्ये, बोलकुमारी थापा, सरस्वती घर्ती, हेमा राना वडा नं २ बाट १७ जना आमाहरू मध्ये, सावित्रा सुनारी, र्घनिमाया सिंजाली, हेमा राना, वडा नं ३ बाट ४८ जना आमाहरू मध्ये उमा साह थापा, सिता कुमारी भुज, टिका कुमारी फेडी, वडा नं ४ बाट २० आमाहरू मध्ये प्रितीषा मश्राङ र वडा नं ५ बाट २० आमाहरू मध्ये यस्मिता केम्प्लोकी, निरमाया सिंजाली र केशरी साह रहेका छन् । पालिकाबाट १३२ जना आमाहरू प्रतिस्पर्धामा सहभागी भएपनि १५ जना स्मार्टआमाहरू सम्मानित भएका हुन् । गाउँपालिकाले २०८७ साल जेठ मसान्त सम्म रम्भा गाउँपालिकालाई पोषणमैत्री स्थानीय शासन कार्यालयन भएको गाउँपालिका घोषणा गर्ने गर्नु तयारी अगाडि बढाएको छ । पोषणमैत्री गाउँपालिका घोषणा हुनुको लागि स्वास्थ्य, महिला तथा बालबालिका, शिक्षा, खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता,

कृषि, पशुपंक्षी र शासकीय स्वच्छता गरी ७ वटा क्षेत्रबाट ५१ वटा सूचकहरू पुरा हुनुपर्ने प्रावधान रहेको छ । पालिकाको स्वास्थ्य शाखाले पोषण सम्बन्धी चालु आर्थिक वर्षमा एका कतिपय कार्यक्रममा जानकारी गराएको छ । कम तौल भएका एक वटा पनि बच्चा जन्मिएको, ६ महिना देखि ५ वर्ष सम्मका ७२४ जना बालबालिकाको स्वास्थ्य परिक्षणमा ८ जना मध्यम कुपोषित र १ जना कडा कुपोषित मात्र भेटिएको, पालिकाको सबै विद्यालयमा १० बर्ष देखि १९ बर्ष सम्मका ४३५ जना किशोरीहरूको रक्तअन्वेषण र ५६ जना मिल्ड लगन देखिएको, ४२६ जना आमाहरूलाई तरकारी विज्ञ विज्ञ वितरण गरेको, १७३ जना गर्भवती महिलाहरूलाई पानी शुद्धिकरण गर्ने स्टिल फिल्टर वितरण गरेको, वडा नं १ हुँगी र वडा नं ३ पिपलडाँडा स्वास्थ्य चौकीलाई पोषणमैत्री संस्था घोषणा गरिएको, बालबालिकाहरूलाई पोषण स्वास्थ्य समस्या समाधानको लागि ४ वटा ओटिसी उपचार केन्द्र सञ्चालनमा आएको पालिका स्वास्थ्य शाखा प्रमुख शिव प्रसाद अर्यालले जानकारी गराए ।

वर्गिकृत डिस्प्ले

१ X ५ सहजमा मात्र
वर्गिकृत डिस्प्लेमा विज्ञापन दिनहोस् व्यवसाय बढाउनुहोस् ।
सम्पर्क: ०७५-५२०६०१

मनको आवाज.....
'नाम पनि यूनिक, काम पनि यूनिक'
यूनिक एफ.एम. ९४.३ मेगाहर्ट्ज
विज्ञापनको लागि सम्पर्क :
यूनिक शोसियल कम्प्युनिकेशन प्रा.लि.
तानसेन, पाल्पा
०७५-५२९४६८, ५२९४६६
E-mail
news.uniquefm@gmail.com
www.uniquefm942.com

हरेक प्रहरका ताजा समाचारका लागि www.shitalpati.com क्लिक गर्नुहोस् ।

जन्चेतना दैनिकको आधिकारीक वेबसाइट
शितलपाटी .कम
www.shitalpati.com डिजिटल पत्रिका